

Persbericht: Wanneer justitie zich terugtrekt tegenover een expliciete oproep tot moord of hoe *non bis in idem* het schild wordt van een terugtrekende Staat

7 Januari 2026

Vrijdag 2 januari heeft de raadkamer van Gent de strafprocedure tegen schrijver Herman Brusselmans onontvankelijk verklaard, op basis van het beginsel *non bis in idem*, volgens hetwelk niemand tweemaal kan worden berecht of gestraft voor dezelfde feiten. Deze beslissing, **niet definitief, aangezien zij vatbaar is voor hoger beroep**, volgt op een lange en complexe procedure.

Ter herinnering: naar aanleiding van de publicatie door het weekblad Humo van de uitspraken van de Vlaamse auteur Herman Brusselmans — « (...) ik heb zin om een puntig mes in de keel te steken van elke Jood die ik tegenkom » — hebben het Instituut Jonathas, het Coördinatiecomité van de Joodse Organisaties van België (CCOJB), het Forum der Joodse Organisaties (FJO) en het CCLJ zich burgerlijke partij gesteld tegen Herman Brusselmans bij de onderzoeksrechter verbonden aan de correctionele rechtbank van Gent wegens aanzetting tot haat en geweld en bedreiging met een aanslag tegen personen.

Vorig jaar had de raadkamer haar beslissing over een eventuele verwijzing naar de correctionele rechtbank uitgesteld, omdat zij een bijkomend onderzoek noodzakelijk achtte. Na afloop van deze fase heeft zij echter de grond van de feiten niet onderzocht, aangezien zij oordeelde dat de strafvordering was vervallen wegens een eerdere strafrechtelijke beslissing, betreffende dezelfde feiten maar ingesteld door andere burgerlijke partijen, die definitief was geworden.

Een fundamenteel beginsel, maar een betwistbare toepassing

Het *non bis in idem* is een fundamenteel beginsel van de rechtsstaat, bedoeld om rechtzoekenden te beschermen tegen gerechtelijke willekeur of vervolgingsdrang. Het is echter nooit bedoeld geweest als een schild voor de inactiviteit of het terugtreden van het openbaar ministerie.

In dit dossier berust het definitieve karakter van de strafrechtelijke beslissing uitsluitend op een keuze van het parket: namelijk om geen hoger beroep aan te tekenen tegen een eerder vonnis, nadat het zelf de vrijspraak had gevorderd.

Door aldus te handelen heeft de Staat zich teruggetrokken uit het strafrechtelijk domein en heeft zich vervolgens op die terugtrekking beroepen om elk later gerechtelijk debat te verhinderen over uitspraken die expliciet oproepen tot geweld tegen een groep burgers. Het beginsel dat bedoeld is om gerechtelijke intimidatie te voorkomen, wordt hier gebruikt om te trachten elke daadwerkelijke vervolging te verlammen.

Deze situatie schept een verontrustend precedent. Zij betekent dat wanneer het parket afziet van het ten volle uitoefenen van de strafvordering, de slachtoffers potentieel niet alleen verstoken blijven van een proces ten gronde, maar ook van elke mogelijkheid om de ernst van de feiten juridisch te laten toetsen.

De boodschap die wordt uitgezonden is zwaarbeladen: als de Staat zwijgt, wordt haatdragende taal juridisch onaantastbaar. De geschiedenis leert ons echter dat zogenaamde “kleine” toegevingen nooit hebben verhinderd dat ernstigere ontsporingen volgden, en dat de rechter door zijn inactiviteit medeplichtig kan worden aan de schending van de wet. Is de zaak Brusselmans dan geen strijd waard?

Zoals Viviane Teitelbaum het voor de rechtbank in herinnering bracht, namens de burgerlijke partijen (CCOJB, FJO, Instituut Jonathas en CCLJ):

« Veel Joden hebben het gevoel door het rechtssysteem van hun land in de steek te worden gelaten, vooral wanneer een procureur zelf de vrijspraak vordert en vervolgens de zaak seponereert. De onverschilligheid van onze justitie tegenover Joden hebben we in andere tijden al meegemaakt. »

En ook:

« Het parket moet waken over de naleving van de wet en de bescherming van de openbare orde. In dit dossier heeft het de vrijspraak gevorderd. Deze houding is voor ons onbegrijpelijk. Onaanvaardbaar. »

Een kwestie van gelijkheid voor de wet

De inzet raakt aan de gelijkheid van burgers voor de wet en aan de verantwoordelijkheid van de Staat tegenover haatdragende uitlatingen. In andere dossiers vervolgt het openbaar ministerie, vordert het, en tekent het hoger beroep aan. Hier, wanneer de uitspraken expliciet “de Joden” als zodanig viseren, trekt de Staat zich terug en maakt van deze terugtrekking een definitief procedureel slot.

Tijdens de zitting achtte de secretaris-generaal van het Instituut Jonathas het noodzakelijk om terug te grijpen naar de geschiedenis:

« In de jaren 1920 weigerde het Duitse rechtssysteem antisemitisme als een bedreiging te beschouwen. Wanneer zogenaamd humoristische artikelen en karikaturen die openlijk aanzetten tot Jodenhaat werden gepubliceerd, zweeg de justitie in naam van de vrijheid van meningsuiting. Twintig jaar later veroordeelden de rechters van Neurenberg Julius Streicher, terwijl hij ‘slechts inkt aan zijn handen had’. Ja, woorden gaan altijd vooraf aan misdaden. »

Een democratische verantwoordelijkheid

De aanroeping van het *non bis in idem* onder deze omstandigheden versterkt de rechtsstaat niet. Zij ondermijnt haar geloofwaardigheid. Want een democratie wordt niet alleen afgemeten aan de bescherming die zij aan beklaagden biedt, maar ook aan het vermogen van haar instellingen om niet te verzaken wanneer het erom gaat burgers te beschermen die

het slachtoffer zijn van haat en geweld. Het is precies wanneer de rechter zijn rechterlijke opdracht opneemt dat hij zijn ambt vervult: het herstellen van de maatschappelijke vrede, om samenleven mogelijk te maken, door de wet toe te passen.

Zoals Viviane Teitelbaum het tijdens de zitting verwoordde:

« Ik spreek hier niet als juriste, maar als burger en als vertegenwoordigster van een gemeenschap die zich bedreigd voelt. Een vrijspraak wist de impact van dergelijke woorden niet uit. Voor ons blijft de wond bestaan. »